

OSKAR BRÁZDA

úroveň C

I. Smíšené manželství

ÚVODNÍ AKTIVITA: Diskuzní pavučina 1

Je manželství s cizincem odlišné od soužití dvou lidí stejné národnosti?

A) Připrav si do tabulky několik argumentů pro oba názory.

<i>Ano, je to odlišné, protože...</i>	<i>Ne, je to stejné, protože...</i>

B) Vyhlédni si jednoho spolužáka (spolužačku) a navzájem si prohlédněte své argumenty. Doplň si svůj zápis o argumenty, které se ti zdají zajímavé.

Vlast mých synů a jejich otce

Oskar Brázda přijel do Itálie na podzim roku 1911 díky tzv. římskému stipendiu, které získávali nejnadanější žáci vídeňské akademie. Ve stejném roce se v Římě usadila i švédská šlechtična Amelie Posse. Brázda se do ní záhy zamiloval, ale trvalo několik let, než se Amelie odhodlala se za něj provdat (29. 5. 1915). Během války poznala mnoho Čechů nadšených pro myšlenku samostatného Československa a sama se nakonec velmi aktivně zapojila do propagace budoucího státu. V roce 1925 se Československo stalo také jejím domovem, i když je nikdy nenazývala svou vlastí – mluvila o něm jako o „vlasti mých synů a jejich otce“.

- **Dokument 1: Sňatek s Čechem**

Amelie se pro sňatek s Okim Brázdou rozhodovala těžce. (...) Nejzávažnějším důvodem bylo, že se Oki bude jednou chtít vrátit do vlasti a ona se s ním bude muset usadit někde v Čechách. Okiho to beznadějně táhlo domů, ale Amelie neměla k neznámé zemi svého budoucího manžela pozitivní vztah a nijak po ní netoužila. (...) V té době byla ještě duší i tělem Švédkou, a proto ji téměř paralyzovala představa, že by měla přerušit pouto se svou vlastí, se svými přáteli, vžitými hodnotami a způsobem myšlení, jež s ní Oki nesdílel a v podstatě mu bylo cizí.

Eva Strömberg Kranz. Amelie Posse-Brázdová (Život spjatý s Československem). Akropolis. Praha 2011. Str. 116.

1) *Proč se Amelie obávala sňatku s Okim Brázdou? Vypiš z textu její důvody.*

2) *Rozumíš jejím obavám, nebo ti připadají zbytečné? Vysvětli svůj názor.*

- **Dokument 2: Kouzlo české hudby a kuchyně**

...a já jsem po prvé mohla nahlédnout do českého rodinného života a ochutnat těžkou a vydatnou stravu – vepřovou nebo husí pečení, kyselé zelí a knedlíky a všemožné jiné moučné mystérie. Mnohem snáze sdílela jsem jejich politické snahy než toto jídlo – a tak je tomu dodnes. Ale ze všeho nejlépe jsem je vždy chápala a sympatizovala s nimi, když začali zpívat své české a slovenské lidové písně – které mluví bezprostředně k srdci a nepotřebují ani překladů ani vysvětlivek.

Amelie Posse-Brázdová. Slunné zajetí. F. Topič. Praha 1934.

1) *Chutná Amelii česká kuchyně?*

2) *Co považuje Amelie za svůj „klíč“ k české duši? Proč?*

- **Dokument 3: Vlast mého syna**

Nyní, když mám sama českého synka, zajímá a uchvacuje mne to ovšem všecko víc než dřív. Boží vědí (a vy to víte též), jak nenávidím válku, všecku bídu a temnou zmatenou nenávisť, jež jdou v jejích stopách. Celá má bytost se proti tomu vzpírá. Nedovedu stále pochopit, že se ženy nespojí, aby tomu zabránily. Ale když už je jednou tak zle, zdá se mi přece jen trochu osvobozujícím a usmiřujícím „budovat a ne bourat“ a kámen po kameni stavět budoucí vlast našeho chlapce.

Amelie Posse-Brázdová. Pestrá volnost. F. Topič. Praha. 1934. Str. 71-2

1) *Co označuje výraz „to všecko“ v první větě?*

2) Co si myslí Amelie o válce? Která činnost jí pomáhá lépe válku snášet?

3) Jak ovlivnilo narození syna Ameliin pohled na snahu Čechů vytvořit si vlastní stát?

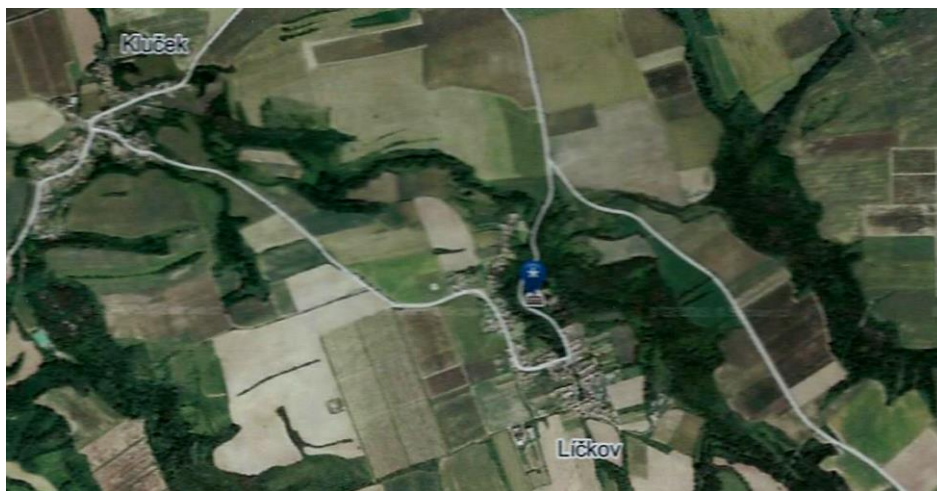
- **Dokument 4A: V roce 1925 se Brázdovi usadili na zámku Líčkov v okrese Žatec.**

Amelie s Okim se přistěhovali do země s chladným podnebím, naprosto odlišným od Itálie. Každý podzim se snesla na kraj syrová mlha, která Amelii víceméně bránila v pobytu mimo dům, a jen co zmizely poslední podzimní sluneční paprsky, proměnil se jejich krásný, ale nedostatečně vytápěný zámek v mrazivé sklepení. (...) Příchod do Československa znamenal pro Amelii i chlad v duši a nedostatek kultury. Zámek byl příliš vzdálen od kulturních center, než aby si mohli zajet jen tak do Prahy na koncert nebo do divadla. (...) 14. října 1929 si /Amelie v dopise přítelkyni/ postěžovala: „Je mi jako bych seděla na ostrově uprostřed Atlantického oceánu – bez jediného Evropana, s nímž bych si mohla pohovořit a vyměnit názory – na delší dobu je to příliš vesnické“.

*Eva Strömberg Kranz: Amelie Posse Brázdová (Život spjatý s Československem).
Akropolis 2011. Str. 176-8*

- **Dokument 4B: Letecká mapa Líčkova**

Zdroj: <https://maps.google.cz>

- **Dokument 4C: Česání chmele na Líčkově.**

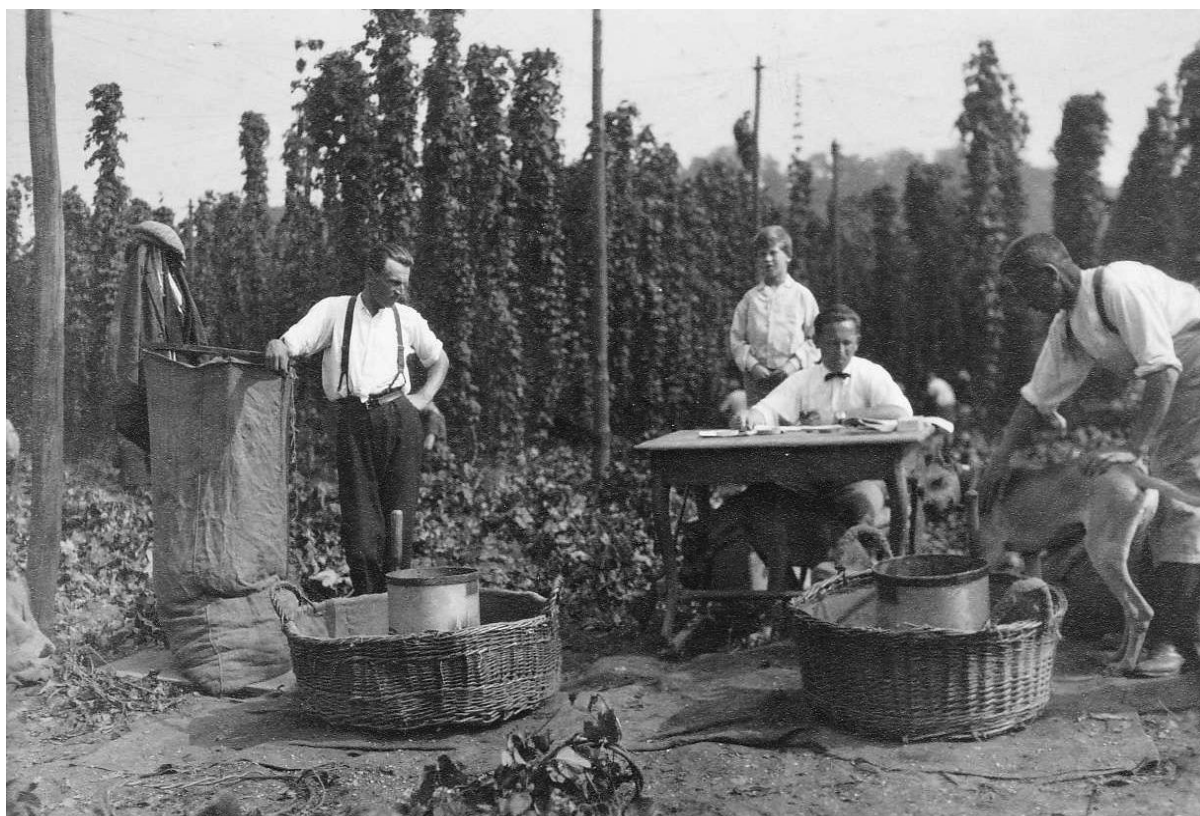

Foto z archívu paní Marie Brázdové

1) Pozorně si prohlédni dokumenty 4A, B, C. Potom doplň tabulku. Použij také své znalosti ze zeměpisu.

	ŘÍM	LÍČKOV
Podnebí		(dok. 4A)
Prostředí		(dok. 4B)
Zábava	Bohatý kulturní život, styky s významnými římskými osobnostmi, především umělci a hudebníky.	(dok. 4A)
Hlavní způsob výdělků	Obrazy Oskara Brázdy (především portréty významných a bohatých osobností)	(dok. 4C)

2) Jaké pocity vyjadřuje Amelie svou metaforou o ostrově uprostřed Atlantického oceánu? (dokument 4A)

3) Československo leží ve střední Evropě, přesto Amelii schází „jediný Evropan“. Jak tomu rozumíš? (dokument 4A)

REFLEXE: DISKUZNÍ PAVUČINA 2

Je manželství s cizincem odlišné od soužití dvou lidí stejné národnosti?

C) Vrať se k argumentům, které sis zapsal(a) do tabulky na začátku hodiny. Pokud se ti některé nyní nezdají dostatečně silné, vyškrtni je. Ostatní přepiš do následující tabulky.

D) Dále doplň do tabulky argumenty, které tě napadly při práci nad dokumenty o manželech Brázdových.

<i>Ano, je to odlišné, protože...</i>	<i>Ne, je to stejné, protože...</i>

E) Která strana tabulky se ti lépe vyplňovala? Podle toho si zvol skupinu, do které bys chtěl(a) patřit – chceš obhajovat názor ANO, nebo názor NE?

F) Ve skupině si prohlédněte své argumenty a vyberte ty, které se vám zdají nejsilnější.

G) Uspořádej se spolužáky ve třídě diskuzi, každá skupina obhájí jeden názor. Nezapomeňte na dvě základní pravidla.

- Nechte nejprve každého řečníka domluvit, pak teprve odpovídejte.*
- Diskutujte slušně.*

H) Shrň svůj závěr z debaty.

--

II. Internace

Itálie vstoupila do války později než většina velkých evropských zemí. Když se tak stalo, znamenalo to velké komplikace pro život všech cizinců nacházejících se na jejím území. Jako mnoho jiných byl i Oskar Brázda internován na Sardinii. Díky vlivným přátelům své ženy si směl alespoň zvolit místo pobytu. Z Amelie se stala aktivní bojovnice za osvobození nejen svého muže, ale všech internovaných Čechů.

Alghero, místo internace O.Brázdy; Zdroj: fr.wikipedia.org

• Dokument 5: Časová osa

/	/	/	/
1882	1914	4.5.1915	23.5.1915
Trojspolek (Rak-Uh., Ně, It) Vzájemná pomoc při obranné válce.	Rak-Uh. napadlo Srbsko, Ně napadlo Francii. Itálie vyhláší neutralitu.	Itálie vystoupila z Trojspolku.	Itálie vyhlásila válku Rak-Uh.

- 1) *Po vypuknutí války v roce 1914 Itálie vyhlásila neutralitu. Porušila tím smlouvu s Rakousko-Uherskem a Německem?*
- 2) *Kdy a jak svoji neutralitu Itálie ukončila?*
- 3) *Jaké důvody mohla mít Itálie pro to, aby opustila své bývalé spojence a bojovala proti Rakousku-Uhersku? (Pokud tě nic nenapadá, najdi si v dějepisném atlase nebo na internetu mapu Evropy z roku 1914 a porovnej se současnými hranicemi Itálie).*
- 4) *Doplň si do časové osy datum svatby Oskara Brázdy a Amelie Posse. Co myslíš, jaká nálada v té době v Itálii panovala?*

• Dokument 6: Na rakouském velvyslanectví

Těsně před tím, než Itálie vyhlásila Rakousku válku, navštívili Oskar Brázda a Amelie Posse kvůli chystanému sňatku rakouské velvyslanectví.

Když jsme kráčeli se schodů, přiběhl za námi vicekonsul a křičel: „Pro Boha – připravte se a pojedte s námi – později už nejede vlak!“ (...) Děkovali jsme mu za jeho starostlivost, ale řekli jsme, že „*wir denken gar nicht daran*“. A

tu zůstal v bezmocném hněvu stát, napolo vise přes zábradlí, pěsti maje zařaty a indignovaně za námi křiče: „vlastizrádci a zbabělí desertéři“.

Amelie Posse-Brázdová. Slunné zajetí. F. Topič. Praha. 1934. Str. 20

- 1) Co asi znamená „wir denken gar nicht daran“? Kterým jazykem je tato věta napsána? Proč ji autorka neuvedla česky?
- 2) Proč vicekonsul přesvědčuje Oskara a Amelii k rychlému odjezdu? Kam mají odjet?
- 3) Z jakých příčin vicekonsul nazývá Oskara a Amelii vlastizrádci a zbabělými dezertéry?

• Dokument 7: V přístavu Civita-Vecchia

Amelie doprovodila svého muže a další Čechy do přístavu Civita-Vecchia, kde nasedli na loď, která je odvezla na Sardinii. Po odjezdu lodi se šla vykoupat do moře, ale když se vrátila na břeh, srotil se kolem její kabinky (převlékárny) nepřátelsky naladěný dav. Někdo z lidí zavolal policii.

Za minutu jsem vystoupila tak klidně a důstojně, jak jsem se jen za těchto okolností mohla objeviti. Ptala jsem se, co, pro všecko na světě, ten hluk má znamenat. (...) Il maresciallo dei carabinieri se vypjal, zatvářil se důležitě a prohlásil: že za prvé jsem plovla příliš blízko torpédových člunů, za druhé, že mne poznali jako tu, která „doprovázela politické zločince na loď“ a za třetí a zvláště, že cizincům bylo přísně zakázáno zdržovati se v přístavních městech. Přiznala jsem se pokorně, že toto nařízení mi bylo naprosto neznámé a ukázala jsem potom své švédské legitimační papíry. Hned byl trochu roztomilejší a prohlásil, že nálada ve městě je zvláště napjatá (...) Potom přikázal svému malému oddílu, aby měl u mne stráž a doprovodil mne do hotelu (...) Ale ačkoli jsem je měla po obou stranách dvojí řadou, přece se podařilo rozrušeným Civita-Vecchianům udeřit mne holemi, kamením a držadly deštníků, takže jsem krvácela z několika malých ran.

Amelie Posse-Brázdová. Slunné zajetí. F. Topič. Praha. 1934. Str. 34-5

- 1) Čím vzbudila Amelie podezření úřadů a nevoli lidí?
- 2) Jak rozumíš chování Civita-Vecchianů? Co je vedlo k agresí vůči Amelii?

• Dokument 8: Amelie pomáhá internovaným Čechům

Po nějakém čase přijela Amelie na Sardinii za svým manželem. Rozhodla se vrátit do Říma ve chvíli, kdy se v okolí Alghera objevilo několik případů cholery.

Ale mé plány sahaly nyní ještě dále – když jsem byla tu dole /na Sardinii/ a poznala poměry. Nestačilo mi již, dělat poplach pro své vlastní Čechy. Umínila

jsem si, že se musím pokusit uskutečnit diskusi o internovaných Čechách vůbec – o jejich nemožném postavení a eventuálním propuštění. (...)

Shromáždila jsem tedy tolik faktů, kolik jsem jich mohla sehnat o osudu krajanů mého muže ve vyhnanství. Byli tu všude ve městech – a skoro všem vedlo se nesrovnatelně hůře než nám. Velká většina neměla protekci a byla bez jiných prostředků kromě dvou lir, jež dostávali muži denně na živobytí (ženy dostávaly 1,20). Na mnoha místech svedli je do nejnezdavějších bytů, vlhkých kostelů, do spuchřelých stodol, kde táhlo, nebo do zřícenin, kam přišlo a kde řádila nezadržitelná malarie.

Amelie Posse-Brázdová. Slunné zajetí. F. Topič. Praha. 1934. Str. 71-2

- 1) *V jakých podmínkách žili internovaní Češi na ostrově Sardinie?*
- 2) *S jakým cílem se Amelie vrátila ze Sardinie do Říma?*
- 3) *Jaký plán si zvolila pro uskutečnění svého cíle?*

SHRNUTÍ: Která rizika podstupovali Češi rozhodnutím zůstat v zemi, jež byla ve válečném stavu s Rakouskem-Uherskem?

III. Brázdovi v odboji

V červnu 1916 se Brázdovi konečně směli vrátit do Říma. Nadšený Oskar Brázda nabídl své služby T. G. Masarykovi. Podobně jako jiní výtvarníci se i on podílel na propagaci budoucího státu, kreslil mapy, navrhoval uniformy, vojenské odznaky, prapor československých legií v Itálii, ilustroval legionářský časopis V boj. Byl také využit jako kurýr – navštívil Beneše v Paříži i Masaryka v Londýně. Díky

četným známostem paní Amelie Brázdové se jejich dům stal místem, kde bylo Československo neformálně propagováno významným osobnostem. Po vzniku čsl. legie v Itálii toužil Brázda odejít na frontu, ale toto přání se mu nespěnilo.

Legenda o první mapě (dokumenty 9A a 9B)

- **Dokument 9A: Vzpomínka O. Brázdy na pobyt v Londýně v roce 1916**

Pak /Masaryk/ řekl, že musí na univerzitu, kde má přednášku a – jestli chcete, pojedte se mnou. No tak jsem s ním jel. V aule seděli samí významní pánové, ministři a podobné kapacity. Uprostřed přednášky přistoupil Masaryk k mapě Rakouska a chtěl do ní kreslit. Viděl jsem, že to příliš neovládá a povídal jsem – pane profesore, jestli dovolíte, já vám to nakreslím. Poněvadž jsem pro Štefánika při římských konferencích mnoho kreslil, uměl jsem Rakousko nazpaměť a teď jsem tam přikreslil Čechy, Moravu a Slezsko, přikreslil jsem i Slovensko – a všichni byli překvapeni. Ti vysoce postavení pánové nechtěli totiž ideám o samostatném Československu věřit, vzpírali se možné i nemožné, ale profesor Masaryk trval na svém.“

Osobní vzpomínku Oskara Brázdy uvádí Otakar Špecinger v knize Oskar Brázda. R-Press. Kralupy nad Vltavou 1992. Str.3

- **Dokument 9B: Amelie Posse-Brázdová líčí pobyt svého muže v Londýně v roce 1916**

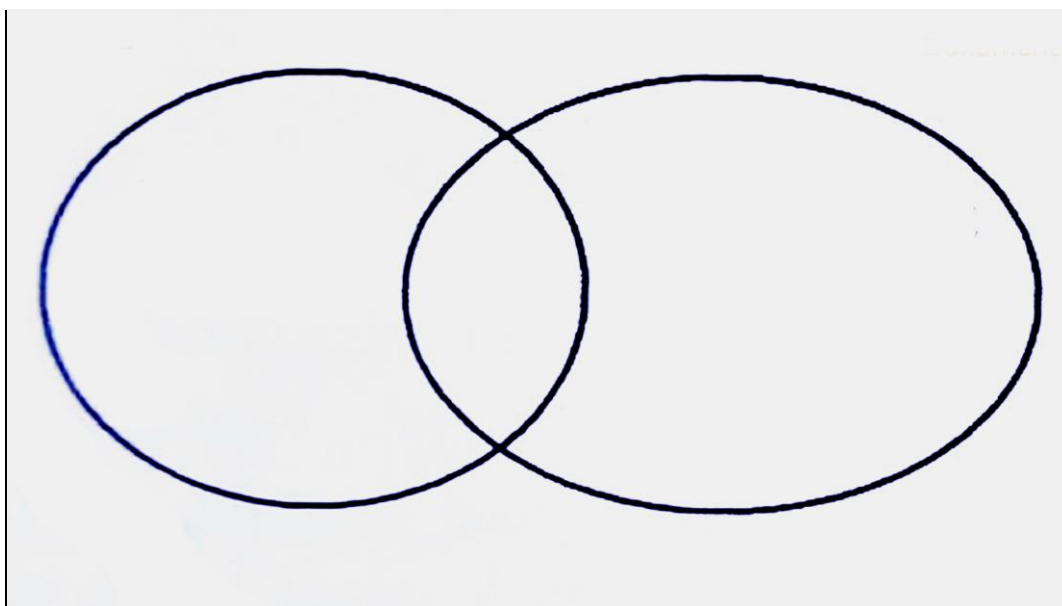
Jednou odpoledne vzala ho Olga /Masaryková/ s sebou na přednášku, kterou konal její otec v universitní síni. Profesor vyznačil na mapě, jaké měly být podle jeho názoru hranice budoucího Československa. Můj muž poprvé slyšel toto umělé pojmenování staré kulturní země české. Bylo vykonstruováno, aby dostali do spolku hrdé a citlivé Slováky. Hranice budoucí země působily ještě tenkrát jako nemožné a neuskutečnitelné utopie, ačkoli se skoro úplně shodovaly s tím, co se při uzavření míru stalo skutečností (...)

Spousta starších dam, dychtivých vědění, naplnila síň (...) V prvních řadách lavic sedělo několik šedovlasých členů parlamentu a tu a tam nějaký ministr. Ale v celé místnosti jen Masarykova dcera a můj muž vypadali pod šedesátku. Nemohl se proto zbavit dojmu, že by celá věc Čechoslováků vypadala trochu zachmuřeně, kdyby budoucnost země spočívala na těchto ročnících.“

Amelie Posse-Brázdová. Pestrá volnost. F. Topič. Praha 1934. Str. 34-5

1) *Určitě jsi poznal(a), že obě vyprávění (dokument A a dokument B) líčí stejnou událost. Byli oba autoři jejím svědkem? Pokud ne, urči, který z nich je očitým pamětníkem. Odkud pravděpodobně bral informace ten druhý?*

2) Do diagramu zaznač, které detaily příhody uvádějí oba záznamy shodně a v kterých momentech se obě vyprávění liší.

3) Navrhni, proč k odlišnostem došlo.

4) Které informace z textů je podle tebe možné považovat za hodnověrné?

5) Český rozhlas Dvojka vysílal rozhovor reportéra s ředitelkou výstavy obrazů Oskara Brázdy. Reportér se mimo jiné paní ředitelky zeptal: „Co je pravdy na tom, že Oskar Brázda namaloval Masarykovi první mapu Československa, není to legenda?“

Jak bys reportérovi odpověděl(-a) ty?

6) Poslechni si rozhovor. Souhlasíš s odpovědí paní ředitelky?

7) Jsi stejně zručný kreslíř (zručná kreslířka) jako Brázda či Masaryk? Zakresli do mapy obrysy Československa.

Touha být při tom (DOKUMENT 10)

- **Dokument 10: Na frontu!**

V té době však /Oki/ vůbec vycházel lehce z rovnováhy a zdálo se mu, že již ani nevydrží v Římě se potulovat mezi svým malováním a politickou prací. Nic ho již netěšilo a v poslední době, se mu zdálo, že už má dost té politiky. Všecko se mu protivilo a zdálo se mu nesmyslné. Tak neodolatelně ho vábilo a přitahovalo vyprávění legionářů z fronty – a nedal si pokoje, dokud mu neurčili den, kdy i on tam měl odejít.

Jako všem civilním spolupracovníkům v jejich kanceláři, dostalo se i jemu před nějakým časem stupně a hodnosti poručíka, ale po tom on netoužil, nýbrž chtěl, aby sám mohl být při tom tam, kde se nyní o nich rozhodne. Celá jeho chuť a snaha směřovala jen tam, takže jsme ho na konec musili přestat zdržovat.

Měl se vydat na cestu 14. září (1918) a nyní jsme měli na spěch s přípravami a výzbrojí. Ale najednou začal vypadat – on, který nikdy v životě nebyl nemocen – tak bledý a přepadlý a ztratil chuť k jídlu i spánek. A 8. září to vypuklo – ukázalo se, že je to tyfus.

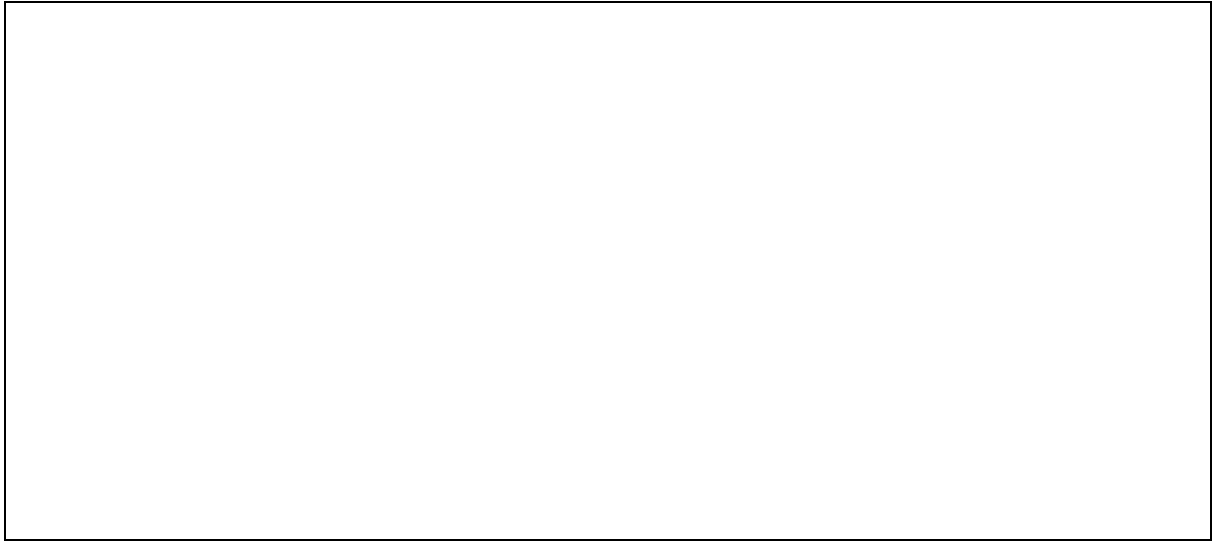
A. Posse - Brázdová, Pestrá volnost, F. Topič. Praha 1935

1) *Vypiš z textu důvody, které vedly O. Brázdu k rozhodnutí odejít na frontu.*

2) *Jak se k jeho rozhodnutí stavěla rodina?*

3) *Proč na frontu nakonec neodjel, a to ani po uzdravení?*

SHRNUTÍ: Status legionáře měli i někteří civilní spolupracovníci, tedy lidé, kteří nebojovali na frontě. Kterými způsoby přispívali k úspěchu Masarykovy zahraniční akce?

IV. Brázda portrétista

Oskar Brázda se od počátku své kariéry orientoval na malování portrétu a dosáhl v tomto odboru skutečného mistrovství. Důvody pro tuto volbu byly jednak praktické (portrétování bohatých lidí mu dávalo možnost vydělat peníze), ale zachytil také mnoho významných osobností své doby, včetně vůdců československého odboje.

- **Dokument 11: Portrét**

1) *Muž na obraze je jedním ze tří vůdců československého odboje v zahraničí. Poznáš, který?*

- a) Tomáš Garrigue Masaryk
- b) Edvard Beneš
- c) Milan Rastislav Štefánik

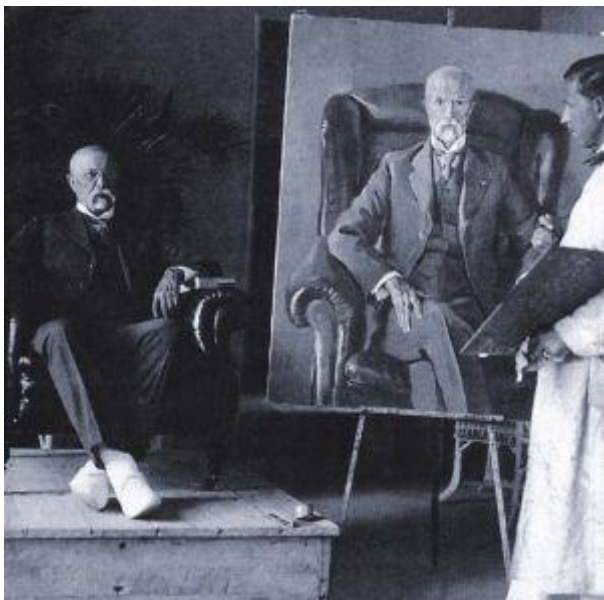
2) *Kolik roků je muži na obraze?*

- a) Asi 20
- b) Asi 30
- c) Asi 40
- d) Asi 50

3) *Amelie Posse-Brázdová ve svých knihách charakterizuje mnohé postavy československého odboje v zahraničí. Zde jsou tři úryvky z nich. Která charakteristika zřejmě platí pro muže na obraze?*

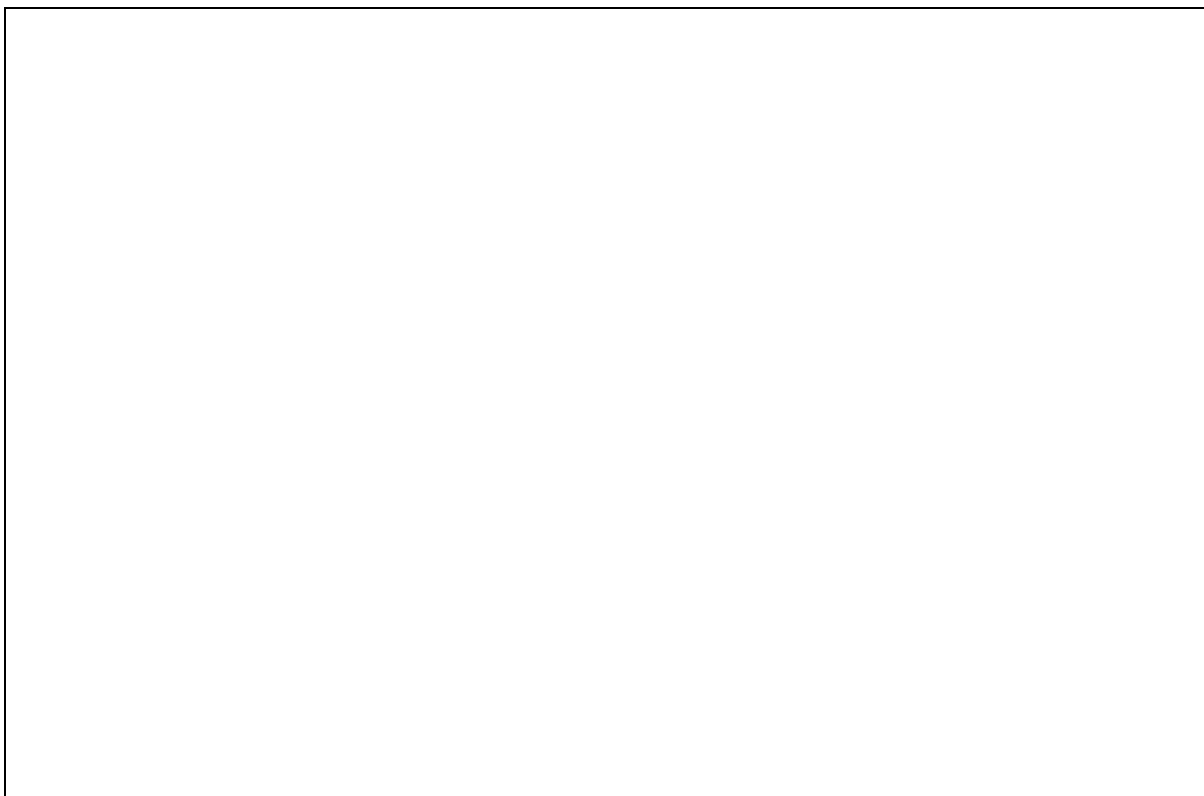
- A) ...byl neobyčejně pozoruhodný zjev a nikdy jsme se nemohla úplně vyznat ani v něm samotném, ani ve svém vlastním názoru na něho. (...) Jeho tvář působila vždy na vzdálenost podivně dřevěně, jaksi ne lidsky. Ale když jste s ním mluvili, byl dojem zcela jiný (...) říkala jsem si, že je to snad nemoc, jež ho činí tak odlišným od druhých lidí, tak cizím a děsivým – a podivně neskutečným.
- B) ...pamatuji se, jak jsem byla překvapena a zklamána, ba dokonce rozladěna, když můj muž přišel s bezbarvým malým pánem, který vypadal, jak lidé většinou vypadají (...) vůbec neměl záře velikosti, nic podmaňujícího a heroického, co jsem – zdá se – potají očekávala a nač jsem se těšila. (...)
- C) ... bylo to právě zelené mládí tohoto našeho nového přítele, jež působilo tak neodolatelně na všechny, s nimiž se setkal. Staří zkostnatělí vojáci a vychytralí diplomaté (...) zapomněli docela na svou obvyklou nedůvěřivost a opatrnost (...) On sám nedělal nic, aby vzbudil všechno to vzrušení kolem sebe, mlčel jenom a po svém se usmíval. Mírný snílek, divoký blouznivec – hoch plný fantasie a přitažlivosti (...) – takovým dojmem tenkrát působil.

- **Dokument 12: Malíř a jeho model**

Fotografie je majetkem Galerie hlavního města Prahy. Vznikla někdy kolem roku 1930.

- 1) *Dokážeš identifikovat postavy na fotografii? Co právě dělají?*
- 2) *Zkus si představit a napsat, o čem ti dva muži na fotografii spolu hovoří.*

© ČŠBH, o. s. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>
Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu Podpora vzdělávání v jazycích národních menšin a multikulturní výchovy v roce 2013. Mediální partner: Český rozhlas – Radio Praha